

ד"ר אודי קולומבוס, אקולוג נגב צפוני

סיכום ספירת קטות במרחב שבטתה-ניצנה ובמרחב אורים-רעים, יוני-נובמבר 2020

כתב: אודי קולומבוס

מפות ותמונת שער: אילון גור

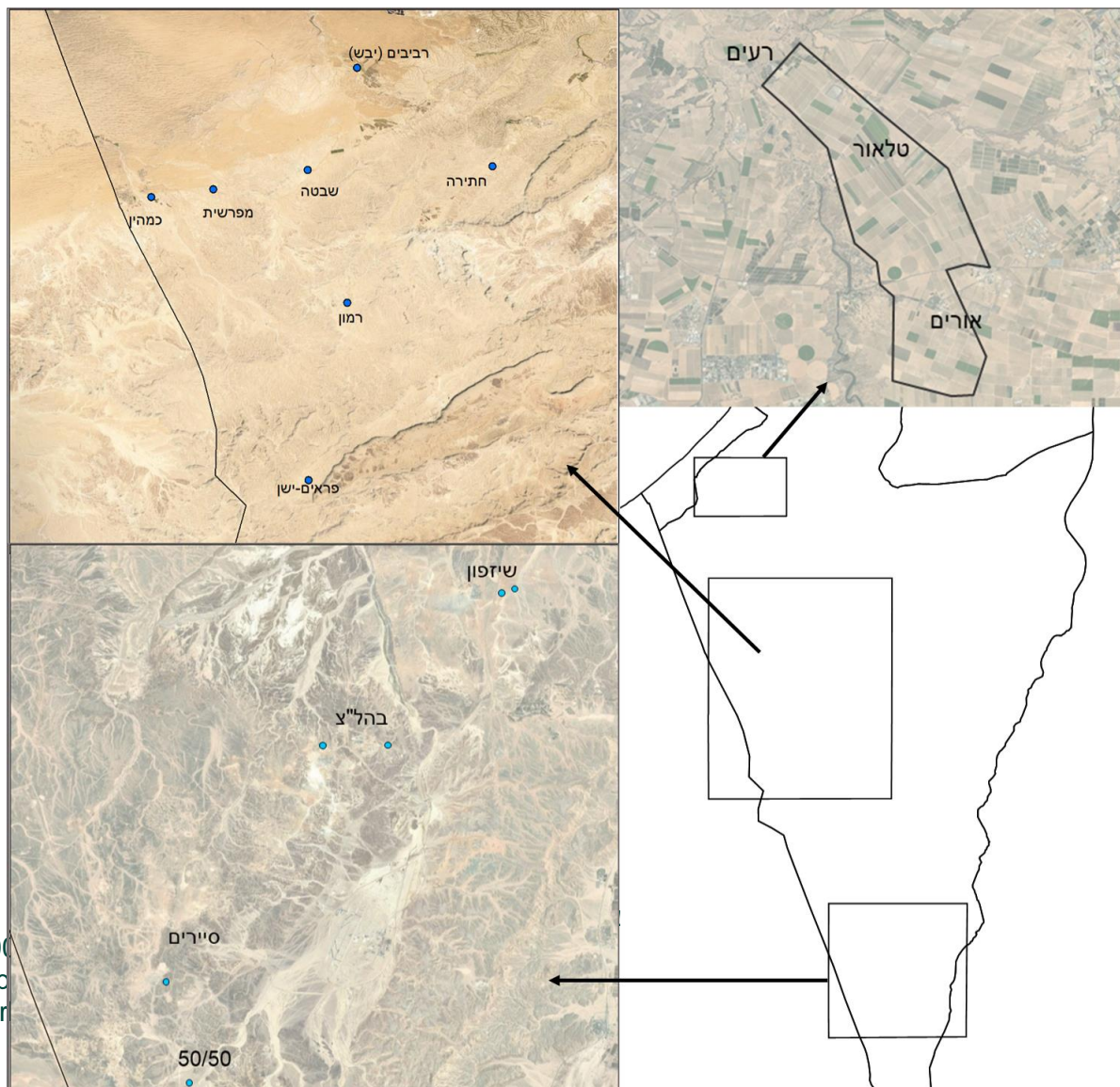
ד"ר אודי קולומבוס, אקולוג נגב צפוני

רקע: הקטות הן עופות מדבריים דוגרי קרקע, אשר מהווים מיני דגל לשמירת הטבע בנגב ובמחוז דרום של רט"ג. ישנן עדויות לירידה משמעותית בגדלי אוכלוסיות הקטות, בעיקר במינים קטה חדת-זנב וקטה סנגלית במרחב שבטה-ניצנה ובאזורי החריפה של שדות אורים-רעים בנגב הצפוני בהשוואה לשנות ה-90 של המאה הקודמת. בשל הדאגה למינים אלו, מתקיימת ספירה מסודרת של הקטות באתרי השתייה במרחב שבטה-ניצנה במהלך חודשי הקיץ-סתיו, מאז שנת 2015 (הספירה התקיימה גם לפני-כן, אך החל משנה זו מתנהלת באותה השיטה ובאותם האתרים, מה שמאפשר מעקב ארוך-טווח וניתוח מגמות ושינויים דמוגרפיים). החל מ-2019 מתקיימת גם ספירה בשדות רעים/טלאור של אזור החריפה של קטה חדת-זנב. מסמך זה מסכם את הספירות בשני האזורים בשנה החולפת ומציג מידע ראשוני על ספירות במרחב הערבה.

חשוב לציין שהספירה בשדות רעים/טלאור בשנה זו הייתה מדוייקת ויעילה במיוחד בשל העובדה שמספר קטות ממושדות (ע"י אילון גור – אוני' בן-גוריון) איפשרו לנו לאתר את הלהקות בקלות במרחבי השדות הגדולים של הנגב המערבי. סיכום התובנות החדשות שהתקבלו מפרויקט משדור הקטות יצא במסמך נפרד.

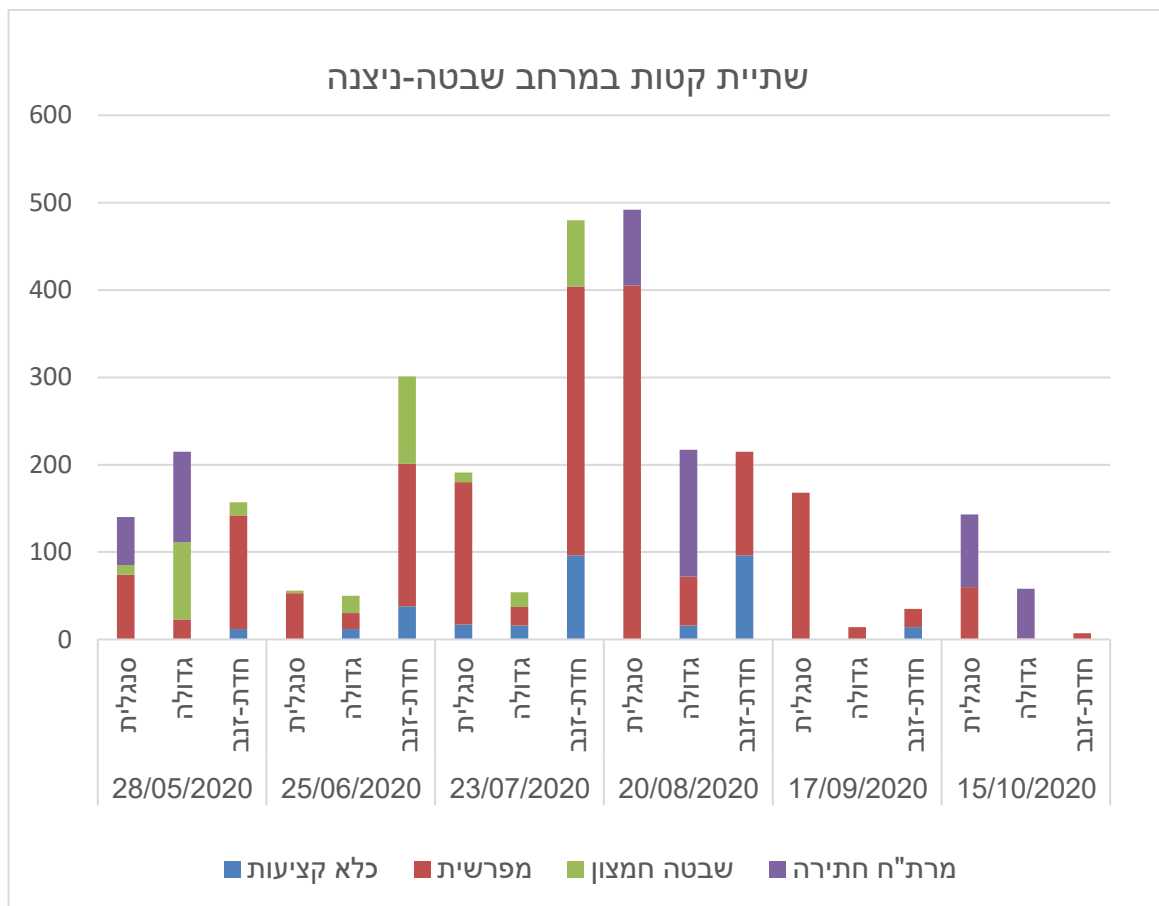
מרחב שבטה-ניצנה

הספירה התבצעה ע"י פקחי המחוז הבאים: עמירם כהן, ייבגני קמינסקי, צור נצר, ידידיה שמואל. ע"י האקולוג אודי קולומבוס וע"י הצפרים מידד גורן וליאור דור ממרכז צפרות רמת-נגב. האתרים שנספרו היו: מט"ש כלא קציעות, ביוב מפרשית, בריכות חמצון שבטה, וביוב מרת"ח חתירה. בניגוד לשנים הקודמות, לא נספרו האתרים שוקת פראים-ניצנה ובריכות חמצון רביבים, מאחר והם יובשו ולא משכו קטות. מצורפת מפה של אתרי הספירה. כמהין היא שם נרדף לכלא קציעות.

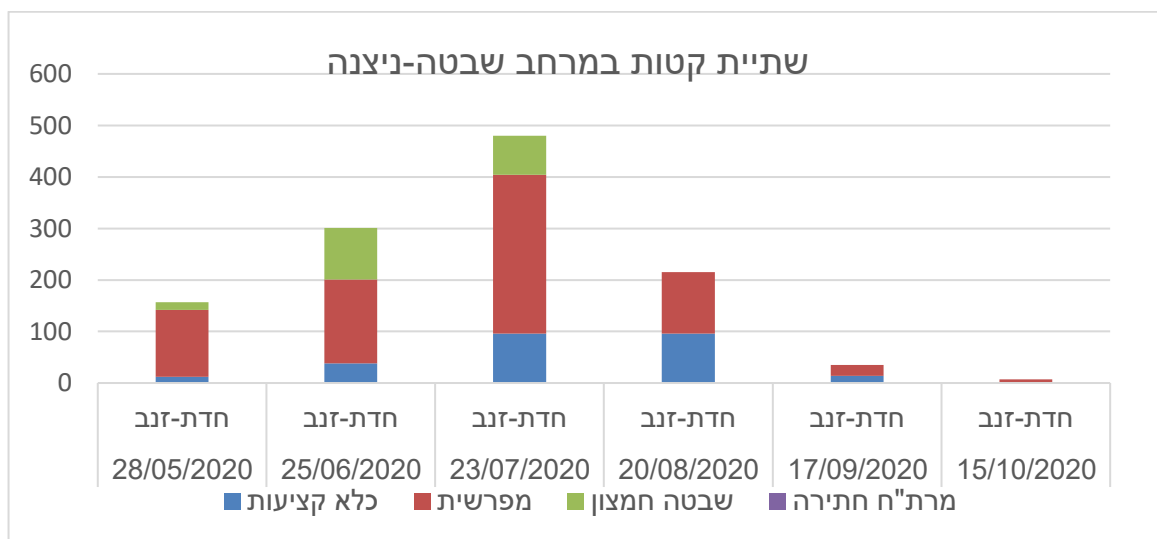
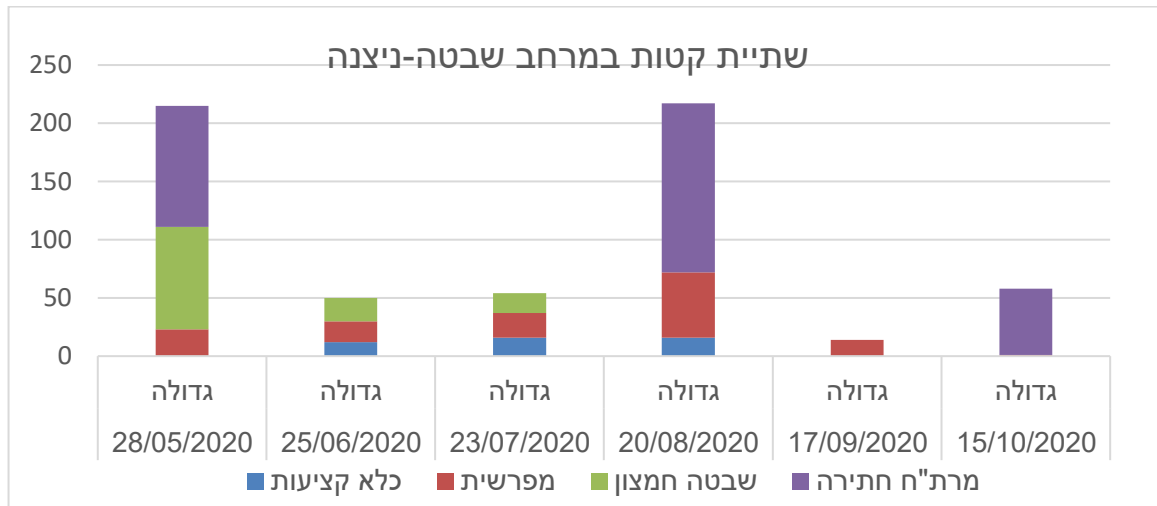
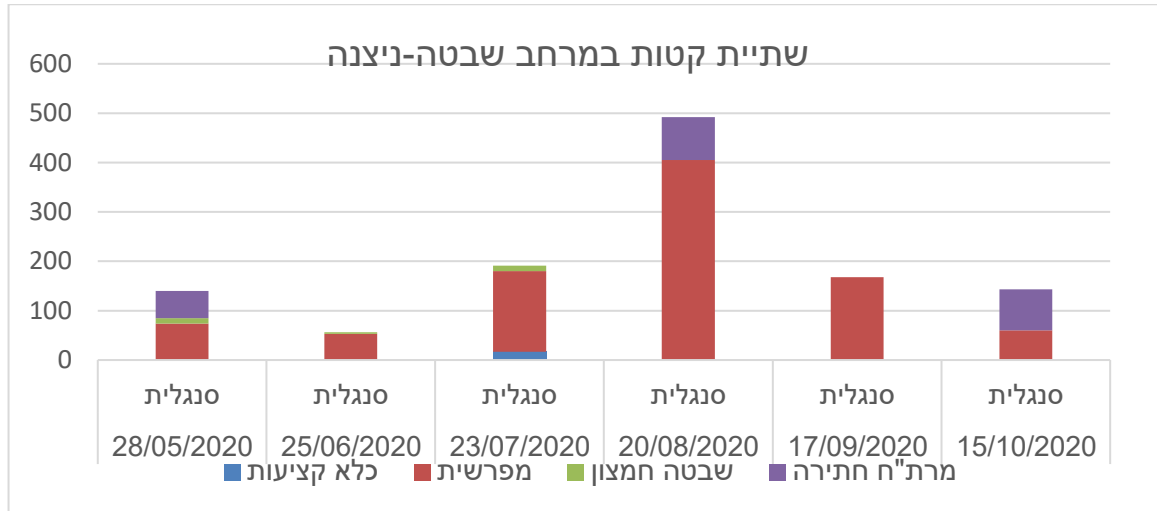

ד"ר אודי קולומבוס, אקולוג נגב צפוני

15/10/2020			17/09/2020			20/08/2020			23/07/2020			25/06/2020			28/05/2020			
חדת-זנב	גדולה	סנגלית	חדת-זנב	גדולה	סנגלית	חדת-זנב	גדולה	סנגלית	חדת-זנב	גדולה	סנגלית	חדת-זנב	גדולה	סנגלית	חדת-זנב	גדולה	סנגלית	
0	0	0	14	0	0	96	16	0	96	16	17	38	12	0	12	0	0	כלא קציעות
7	1	60	21	14	168	119	56	405	308	21	163	163	18	53	130	23	74	מפרשית
לא נספר			לא נספר			לא נספר			76	17	11	100	20	3	15	88	11	שבטה חמצון
0	57	83	לא נספר			0	145	87	0	0	0	0	0	0	0	104	55	מרת"ח חתירה
7	58	143	35	14	168	215	217	492	480	54	191	301	50	56	157	215	140	סה"כ
-28	44	-25	-180	-203	-324	-265	163	301	179	4	135	144	-165	-84				שינוי ביחס לחודש קודם

ד"ר אודי קולומבוס, אקולוג נגב צפוני

ד"ר אודי קולומבוס, אקולוג נגב צפוני

מרחב אורים-רעים

הספירה המסודרת והיזומה במרחב זה החלה בחורף שעבר (אוקטובר-דצמבר 2019) ובמהלכה נספרו בשיא 1500 קטות חדות-זנב. השנה ויתרנו על פריסת חוליות ספירה במרחב כולו – כפי שביצענו וניסחנו בפרוטוקול הספירה הנ"ל. בשל העובדה שהיה לנו מעקב מדוקדק אחר מספר קטות ממושדות GPS מתוך מחקרו של אילון גור (מעבדתו של פרופ' עופר עובדיה מאב"ג. מחקר ממומן בחלקו ע"י רט"ג), ידענו בדיוק היכן נמצאת הלהקה בכל יום ובכל לילה. כך שהספירה התבצעה ע"י אודי ואילון בלבד בעזרת ניתוח צילומים כפול ובלתי-תלוי: אותה הלהקה צולמה באותו בוקר ע"י שני הסופרים, וכל אחד בחר בתמונה המיטבית וספר את מספר הפרטים בתמונה שבחר. **גודל הלהקה המירבי שהתקבל היה 2100 פרטים** ב-15/9/2020. עלייה של 40% ביחס לשנה שעברה. ב-10/11/2020 התבצעה ספירת הערכה ע"י אוהד הצופה ואסף מירוז באותה הלהקה. בספירה זו הגיעו השניים לאומדן של 3000 פרטים. גם אם מכניסים טעות של +/- 10% לאומדן של אוהד ואסף מדובר על גידול משמעותי בגודל הלהקה במהלך החודש וחצי שחלף בין הספירות, ומבטא גידול של 100% ביחס לשנה שעברה! **זהו המספר הגבוה ביותר של קטות חדות-זנב שניצפו בעשרים השנים האחרונות.**

ספירת קטות במרחב ערבה

במהלך אוגוסט-אוקטובר 2020 נערכה לראשונה ספירה של קטות (בעיקר סנגליות) בערבה הדרומית. את הספירה ארגן והוביל יוסי שדה (פקח נחלים גדולים) בעזרה מקצועית של נעם וייס (מרכז צפרות אילת). כמו-כן נערכה ספירה חד-פעמית בערבה צפונית ע"י אורן פריטל ואיתי שני. הספירות היוו פיילוט לשנים הבאות. בערבה הדרומית נספרו בשיא 4465 קטות סנגליות וכ-220 קטות כתר (אוגוסט) ובערבה צפונית 562 סנגליות ו-56 כתר. סיכום הספירות למרחב זה יצא במסמך נפרד.

המספר הגבוה של קטות סנגליות במרחב ערבה יכול להסביר אולי את הירידה הנצפית במספירה במרחב שבטה-ניצנה. ייבוש הבריכות ברביבים וכן ייבוש שוקת פראים-ניצנה אילץ את הקטות למצוא מקורות מים חליפיים, וייתכן שחלקן נדדו דרומה.

מסקנות והמלצות לספירה בשנים הקרובות

נתוני הספירה במרחב שבטה ניצנה, אינם קורלטיביים לעלייה הנצפית באורים. ההבדל יכול לנבוע בין היתר מאתרים שלא נספרו (בסיס רמון למשל) ואתרי קינון נוספים מוכרים בשדות הנגב הצפון מערבי (כרמים, עלומים). אך עם זאת, עקב תצפיות שערכנו בעונת הקינון בסיוע נתוני משדור, אנו מעריכים כי עונת קינון מוצלחת במרחב שבטה-ניצנה (כפי שנצפתה גם במינים נוספים ובמיוחד- שליו נודד) תרמה לגודל האוכלוסייה החורפת.

יש להמשיך את הספירה בשיטות הקיימות הן במרחב שבטה-ניצנה והן בשדות אורים-רעים, ולמסד את הספירות בערבה דרומית+ תיכונה. במרחב שבטה-ניצנה צריך לאתר אתר שתייה משמעותי אחד או שניים נוספים במקום אלו שבוטלו לטובת אומדן טוב של האוכלוסיה והשוואה נכונה יותר לשנים עברו. אתרים אפשריים הם בסיס רמון, שוקת פראים חדשה באזור נחל אליעל (שוקת שהוקמה במסגרת מחקר הפראים).